

Universiteit Utrecht verscherpt selectieve propedeuse

Met ingang van 2008/09 worden studenten uit de UU-opleiding weggestuurd als ze in het eerste verblijfsjaar niet minimaal 62½% van hun studiepunten weten te behalen, aldus het Ublad (13/3/2008).¹ Maar het staat de opleidingsinstituten van de Universiteit Utrecht vrij een alternatief regiem te hanteren (hetzij 0% dan wel 75%). Tot op heden konden de instituten wat het Bindend Studieadvies (BSA) betreft tussen drie regiems kiezen: 0%, 50% of 62½%.² De nuloptie betekent dat studenten niet worden weggestuurd. Maar de universiteit streeft ernaar de nuloptie m.i.v. 2009/10 af te schaffen.

Een kernelement van het Utrechtse selectiemodel is de wegstuurbeslissing op basis van de prestaties behaald in *de gehele periode van september tot juni/juli*.³ Herkansingstentamens worden daarom uitsluitend vóór de zomervakantie geprogrammeerd. Studenten hebben dus slechts tien maanden de tijd om hun propedeusetentamens te halen. Dat is bezwaarlijk voor studenten die tijdens de propedeuse nog deficiënties moeten wegwerken. Ook studenten die niet in de gelegenheid zijn om fulltime te studeren, hebben het hard te verduren. Lang niet alle Utrechtse opleidingen kennen naast het voltijdse programma een deeltijdvariant met een tweejarige propedeuse. De deeltijdopleiding Rechtsgeleerdheid wordt met ingang van 2008/09 opgeheven.

Zoals gezegd kan de wegstuurbeslissing pas in juli genomen worden. Vervolgens moet de betrokken student gehoord worden om mogelijke overmacht/persoonlijke omstandigheden te identificeren. Ook dat kost tijd. Daarna staat beroep open bij het College van Beroep voor de Examens. Het nieuwe studiejaar is dus al ruimschoots gestart voordat dit beroep behandeld wordt. Ondertussen kan de student zich niet inschrijven, etc. etc. Deze problematische tijdnood is vermijdbaar als het BSA uitsluitend gebaseerd zou worden op de prestaties behaald in de vakken van het eerste semester.

Het tweede element van het Utrechtse selectiemodel is dat men *een hoge studievoortgangsnorm* stelt: studenten moeten 62½% (en in sommige opleidingen zelfs 75%) van de studiepunten halen op straffe van verwijdering uit de opleiding. Ze worden dus geselecteerd op *studietempo*. Studenten die niet bereid of in staat zijn het programmamtempo bij te benen, worden ongeschikt geacht voor de desbetreffende opleiding. Ze kunnen zich niet beroepen op het feit dat hun lagere studietempo te wijten was aan alleszins remedieerbare deficiënties in hun beginniveau of op het feit dat ze geen volle werkweken voor hun studie beschikbaar hebben. In wezen wordt er niet geselecteerd op de vraag of ze geschikt zijn voor deze studie, maar op de vraag of ze geschikte grondstof zijn om doelmatig verwerkt te worden in het productiesysteem dat door de opleiders gerund wordt.

Een derde element in het Utrechtse selectiemodel is de *herkansingsregeling* die sinds 2006 bestaat.⁴ Per vak wordt één herkansingstentamen aangeboden. Studenten mogen daar niet aan deelnemen tenzij ze bij de eerste tentamengelegenheid minimaal het cijfer 4,0 hebben behaald en tevens aan de inspanningsverplichtingen hebben voldaan die voor de desbetreffende cursus gelden. Voldoen ze niet aan deze voorwaarden of halen ze wederom een onvoldoende, dan moeten ze de cursus volgend jaar doubleren. Men kan zich afvragen of deze regeling strookt met de bedoelingen van de wetgever: is zo'n drastische belemmering van de studievoortgang verenigbaar met de (hoge) voortgangsnorm van het Bindend Studieadvies?

Het gevolg van deze strenge herkansingsregeling is dat studenten zwaar gestraft worden als ze een eerstejaarsvak niet mogen herkansen: ze moeten hetzelfde vak geheel en al doubleren in hun tweede verblijfsjaar (niet alleen het tentamen, maar ook het bijbehorende verplichte werkgroeponderwijs e.d.), wat tot ernstige studievertraging leidt. Ze moeten tijdens hun eerste verblijfsjaar dus schipperen tussen twee doelen: enerzijds de beste kansen grijpen om de studievoortgangsnorm van het BSA halen (want anders worden ze weggestuurd uit de opleiding), anderzijds alle kansen grijpen om elk eerstejaarsvak te halen (want anders moeten ze die vakken in het tweede verblijfsjaar doubleren).

In wezen hinkt het Utrechtse selectiemodel op drie gedachten:

(a) De *herkansingsregeling* is gebaseerd op een contractgedachte. Wij bieden een vraaggestuurd, studeerbaar programma dat is afgestemd op uw beginniveau en uw mogelijkheden. We bieden u optimale ondersteuning om de contractueel overeengekomen programmadoelen in tien maanden te bereiken. Als u daar ondanks al onze goede zorgen niet in slaagt, dan kunnen we daar ook niets meer aan doen. Dan kunt u beter vertrekken. Of eventueel zijn wij bereid in het tweede verblijfsjaar opnieuw een studeerbaar contract met u te sluiten waarin de resterende doubleervakken samen met een beperkt aantal tweedejaarsvakken zijn opgenomen.

(b) In zijn reinste vorm is de *Utrechtse BSA-regeling* gebaseerd op een selectief veldloopmodel. Wij bieden een aanbodgestuurd propedeuseprogramma, dat van een vast studietempo uitgaat. Iedere aankomende student krijgt gelijke kansen om z'n geluk te beproeven. Wij kunnen niet garanderen dat u daar geschikt voor bent, maar we zullen u naar vermogen ondersteunen om het te doorlopen. In dat verband bieden wij u ook ruime mogelijkheden om tentamens te herkansen. Als bij de herkansingstentamens in augustus blijkt dat u niet aan de studievoortgangsnorm voldoet, moeten we u helaas wegsturen.

(c) Een derde gedachtenconstructie die haar sporen heeft nagelaten in het Utrechtse selectiemodel, is de *toelatingselectie*. Wij zouden het liefst met een toelatingsexamen aan de poort werken, maar dat is wettelijk niet mogelijk. Daarom richten we het eerste semester als een proefperiode in, waarin we trachten vast te stellen of u geschikt bent voor deze studie. Wij toetsen uw beginniveau, uw capaciteiten en uw bereidheid om zich in te zetten voor uw studie. In deze proefperiode maakt u ook kennis met deze studie en stelt u vast of deze bij uw affiniteiten aansluit. Tevens worden eventuele deficiënties in uw beginniveau bijgespijkerd. Vóór 1 februari geven we u een voorlopig advies om te blijven of weg te gaan. Dat voorlopige advies wordt tegen het eind van het studiejaar omgezet in een definitief BSA.

Volgens het jaarverslag 2006 (p.26) verlaat 22% van de UU-studenten in of binnen één jaar de bacheloropleiding.⁵ Minder dan één op de drie aankomende studenten weet de driejarige opleiding zonder studieovertraging te voltooien. In 2006 heeft het College van Bestuur voor het eerst een *BSA-Monitor* uitgebracht om zichtbaar te maken hoe het selectiebeleid uitpakt.⁶ Bij Rechtsgeleerdheid (2005/06) kwam 32% van de aankomende studenten niet aan de 50%-norm: 23% werd via het BSA weggestuurd en de resterende 9% was al vóór 1 februari vertrokken of kon beroep op overmacht/persoonlijke omstandigheden doen. Bij een 25%-norm zou reeds 19% door de mand vallen.⁷ Als men de hoge 62½%-norm gehanteerd zou hebben, zou 38% niet aan de norm zijn gekomen.

Hoe staan de UU-studenten tegenover de plannen om de selectie in de propedeuse te verscherpen? Via de universiteitsraad hebben ze inspraak in het universitaire beleid. Maar het universiteitsbestuur heeft de raad niet om advies gevraagd over de nieuwe studievoortgangsnorm. Zo'n advies zou te veel lijken op 'de kalkoen die mag meepraten over het menu voor het kerstdiner', aldus collegevoorzitter Yvonne van Rooy.¹ Hoe bedoelt u, mevrouw Van Rooy: is doelmatig hoger onderwijs volgens de Universiteit Utrecht een vorm van intensieve menshouderij?⁸

Wes Holleman
weblog onderwijs 18-3-2008
www.onderwijsethiek.nl

¹ <http://www.ublad.uu.nl/WebObjects/UOL.woa/4/wa/Ublad?id=1032204>; studiepunten vergaard op grond van vrijstellingen tellen daarbij niet mee.

² <http://www.bachelor.uu.nl/index.cfm/site/Bachelor/pageid/58828C35-3048-275E-60BD9F4E23738CE2/index.cfm>

³ <http://www2.hum.uu.nl/dossierbsa/>; <http://www2.hum.uu.nl/faculteitsraad/raadsstukken/raad0708/071123.051.pdf>

⁴ http://www.uu.nl/uupublish/content/richtlijn_2006.pdf (art. B.2.3)

⁵ <http://www.uu.nl/uupublish/content/jaarverslag2006.pdf>

⁶ http://applicaties.csc.uu.nl/uuzoeken/shared/visitor_display/viewPDF/index.cfm?sProject=uraad&sJaar=2006&bBijlage=1&pdffile=06.322.bsamonitor.pdf&sPublicPrivate=public&CFID=804310&CFTOKEN=37864510
http://applicaties.csc.uu.nl/uuzoeken/shared/visitor_display/viewPDF/index.cfm?sProject=uraad&sJaar=2006&bBijlage=1&pdffile=07.012.bsamonitor.pdf&sPublicPrivate=public&CFID=804310&CFTOKEN=37864510

⁷ Door de rapporteurs worden dit ten onrechte no-show studenten genoemd; vast staat dat ze nul tot één cursus voltooid hebben, maar onbekend is aan hoeveel cursussen ze hebben deelgenomen en hoeveel onvoldoendes ze gehaald hebben.

⁸ <http://www.intensivemenshouderij.nl>